בשלשה מקומות שנה לנו ר' יהודה אסור לאדם שיהנה מממון חבירו **שלא מדעתו.** אע"פ שמן הדין היה נראה לומר שיהנה מדעת[א] דאע"ג דזה נהנה [ב] וזה לא חסר אפ' הכי תיקנו חכמים שיהא חייב דאין לו ליהנות מממון חבירו שלא מדעתו ואידך דאמר רבי יהודה אם השבח כו' דאע"ג דגזלן קונה בשינוי הכא תקינו דלא ליקני כיון שאין מתכוין לגזול ולקנות משום דאין לו ליהנות מממון חבירו שהבירו הביאו מן השוק וטרח בו כדפירש בקונט' וא"ת לפי מאי דס"ד השתא דטעמא משום דאסור שיהנה מממון חבירו ולא משום דכל המשנה ידו על התחתונה נהי דלא קני בשינוי משום שהבעלים טרחו להביאו מן השוק מ"מ לא הוה ליה למימר ידו על התחתונה ואור"י דהמ"ל וליטעמיך א"כ מן הדין לא קנאו בשינוי כיון שאינו מתכוין לקנות ומיהו מ"מ היה לו ליתן שכר כפי מה שהשביחו בגביעת שחור וכבנן תקנו שלא יהנה מממון חבירו שלא מדעתו דהיינו בגביעת השחור שעשה שלא מדעתו הלכך ידו על התחתונה וגם משלים שטרו נמי אע"ג דאסמכתא קניא הכא כיון שאין זו מתנה גמורה שאין נותנה בלב שלם[ב] תקנו חכמים שלא יהנה מלוה היומנה:

אם השבח יתר על היציאה. [מ] פי' בירושלמי בפרק הגוזל קמא (נ"ק דף ק: ד"ה אם):

לא לזה ולא לזה מאי. אין נראה לר"י פירוש הקונט' שפי' שבעה"ב רוצה למכור את הקרקע דבהא לא קמבעיא ליה דפשיטא דאין יכול למוכרו שהרי משועבד לזה לבנות עליה שם כשירלה[ג] ואי רוצה למכור הקרקע לעשות הבית ואין מוכר אלא כח שיש לו בתוכה הא נמי פשיטא שבעין זה יכול למוכרה דאמה לא ימכור כח שיש לו בה[ד] אלא נראה לר"י דמיירי שרוצה בעה"ב לזרעה[ה] ובעל עליה אמר גם אני אזרע שגם לי הקרקע משועבד לעלייה או דאמא מני א"ל האיך אין לך כלום בקרקע אלא לענין העלייה בלבד:

וכן בית הבד כו'. פי' בקונטרס דאיירי באחין שחלקו כמו פלוגתא דר' יהודה ורבנן ולא בשוכר ומשכיר וקצת קשה דמשמע דמדפליגי הכא רב ושמואל בגמרא[ו] דמיירי בשוכר ומשכיר דומיא דהיא דפליגי לעיל ועוד אי באחין שחלקו מוטל על התחתון לבנות התקרה אמאי אצטריך לאוקמי דהיא דלעיל בנפחת העליה בשוכר ומשכיר לוקמה באחין שחלקו[ז] ואי האי וכן אנפחת העליה דלעיל קאי[ח] אמאי הפסיק ביניהם ולא הסמיכם[ט] זמן

גמ' אמר ר' יוחנן בשלשה מקומות שנה לנו רבי יהודה אסור לאדם שיהנה מממון חבירו חדא הא דתנן אידך מה היא דתנן[ו] הנותן צמר לצבע לצבוע לו אדום וצבעו שחור שחור וצבעו אדום ר' מאיר אומר נותן לו דמי צמרו רבי יהודה אומר [א]אם השבח יותר על ההוצאה נותן לו היציאה ואם ההוצאה יתירה על השבח נותן לו את השבח ואידך מאי היא דתנן [ב]מי שפרע מקצת חובו והשליש את שטרו ואמר לו אם אין אני נותן לך מכאן ועד זמן פלוני תן לו שטרו הגיע זמן ולא נתן רבי יוסי אומר יתן רבי יהודה אומר [ב]לא יתן [ג] אמאי דלמא עד כאן לא קאמר רבי יהודה הכא אלא משום [ד] דאיכא שהרוריתא אי נמי לצבוע לו אדום וצבעו שחור משום דקא משנה [ד] והתנן [ה]כל המשנה ידו על התחתונה ומי שפרע מקצת חובו נמי הוי אסמכתא ושמעינן ליה לר' יהודה דאמר [ה]לא קני אמר רב אחא בר אדא משמיה דעולא [ו]תתחתון הבא לשנות בגויל שומעין לו בגזית אין שומעין לו בכפיסין שומעין לו בלבנים אין שומעין לו לסכך בארזים שומעין לו בשקמים אין שומעין לו למעט בחלונות שומעין לו להרבות בחלונות אין שומעין לו להגביה אין שומעין לו למעט שומעין לו [ז]עליון שבא לשנות בגזית שומעין לו בגויל אין שומעין לו בכפיסין אין שומעין לו בלבנים שומעין לו בארזים אין שומעין לו בשקמה שומעין לו לרבות בחלונות שומעין לו למעט בחלונות אין שומעין לו להגביה אין שומעין לו למעט שומעין לו אין לו לזה ולא לזה מאי [ח](תניא אין לו לא לזה ולא לזה אין לו לבעל עלייה בקרקע כלום) תניא רבי נתן אומר [ט]תתחתון נוטל שני חלקים והעליון שליש ואחרים אומרים תחתון נוטל שלשה חלקים והעליון נוטל רביע אמר [י]רבה נקוט דרבי נתן בידך [י]דדיינא הוא ונחית לעומקא דדינא קא סבר כמה מפסיד עלייה בבית תילתא הלכך אית ליה תילתא: **מתני'** [יא]וכן בית הבד שהוא בנוי בסלע וגינה אחת על גביו ונפחת הרי בעל הגינה יורד וזורע למטה עד שיעשה לבית בדו כיפין [יב]הכותל והאילן שנפלו לרשות הרבים והזיקו פטור מלשלם נתנו לו זמן לקוץ את האילן ולסתור את הכותל ונפלו בתוך הזמן פטור לאחר הזמן חייב [יג]מי שהיה כותלו סמוך לגינת חבירו ונפל ואמר לו פנה אבנך ואמר לו הגיעוך

גמ' שיהנה מממון חבירו. שלא בתמנה עד שתהא מדעתו ונוחה לו: נוחן לו דמי צמרו. צמר לבן כמו שמכרו לו דקניה בשינוי ונתחייב מעות: ר' יהודה אומר. אם כן תחייבו נמצא זה נהנה שזה הביאו לו מן השוק אלא מחזיר לו את הצמר כמות שהוא צבוע וידו על התחתונה: אם השבח. שהשביח הצמר יתר על היציאה שהוציא לצבע זה בסממנין ועצים ושכר טרחו כאמר שכיר יום: נוחן לו את היציאה. ולא מה שהוציא בקבלנות דהוי טפי. ואם ההוצאה וכו': והשליש את שטרו. הפקידו ביד נאמן לפי שאלא הלוה שיחזור ויתבענו כל המוב: ואמר לו. לוה לשליש: אם אין אני נותן לו. את המותר מכאן עד יום פלוני: תן לו שטרו. ויחזור ויתבע הכל: ודלמא. לא היא זה נהנה וזה לא חסר לא קאסר רבי יהודה אלא זה נהנה וזה חסר דאסר ומתניתין זה נהנה וזה חסר הוא דאמר ליה בעל הבית קא משמתת לכותלאי שאתה בונה מדשים ויפיס וכל הדמים עלי ואתה משחירן בעשן לפני יציאתך: דהוה ליה משנה. וקנסא קנים ליה אבל זה נהנה וזה לא חסר כגון (לעיל דף סד:) הדר בחצר חבירו בחצר דלא קיימא לאגרא והדר זה אפילו עביד למיגר דה"ל ו) נהנה וזה אינו חסר אינו צריך להעלות לו שכר: ושמעינן ליה וכו'. הכא אשמעינן הכי: פחתון שבא לשנות. בבנין חומה שעליו מן היסוד עד התקרה: בגויל שומעין לו. אם היה מתחילה מאבני גזית וכא לשנותו כשנפלה ולבנות באבני גויל שומעין לו מפני שהוא מחזיק את הבנין שחומת גויל רחבה משל גזית טפח דאמר בפ"ק דבבא בתרא (דף כ.) בגויל זה נותן ג' טפחים וזה נותן ג' טפחים ובגזית זה נותן טפחים ומחצה וזה נותן טפחים ומחצה. והתם מפרש גויל אבנים דלא משפיין דמורסי דידהו מטפי בה טפח: לפיסים. אדמי מלאי לבינים ורחבן טפח ומחצה ונותן אדים מכאן ואדים מכאן וטפח אבנים דקות וסיד ביניהם והוי עובי החומה ד' טפחים: בלבינים. שלימות ואין עוביו של כותל אלא כמדת רוחבן והן ג' טפחים. כלל הדבר התחתון שמרחיב עובי הבנין ומחזיקו שומעין לו אם ממעט חיזוקו אין שומעין לו שהעליון טוענו למחר יפול ועליון שבא להכביד את המשא תחתון מעכב עליו וכל זמן שממעט כובדו שומעין לו: ארזים. בקורות של תקרה תחתונה קמיירי וארזים ט) מתקיימין מן השקמין ומשאן כבד: בא לשנות תחתון משקמים לארזים שומעין לו שהמנהו לעליון שמתקיים וחזק מקום מדרך רגליו. מארזים לשקמים אין שומעין לו שמטריח את העליון לעלות ועוד שהגמוך חזק מן הגבוה: עליון שבא לשנות וכו'. טעמא דכולהו שומעין לו מפני שממעט כובד המשא והיכא דמוסיף על כובדו תחתון מעכב עליו שהתחתון אינו מושש אם תפול החומה שמן התקרה ולמעלה: אין לו לא לזה ולא לזה. לבנות שעייס הס ובעל הקרקע רוצה למכור הקרקע: מאי. אית ליה לבעל העלייה בקרקע או לא: דדיינא הוא. אב ב"ד היה כדאמרינן בהוריות בפ' בתרא (דף יג:): למה מפסיד שליש. ימי קיומה היא ממהרת ליפול מחמת משא העלייה: מתני' בית הבד. בית לעצור זיתים וגיתה אחת על גבו שחקק אדם בסלע תחתיה כגון כיפה והיה גיגתו למעלה ובית בדו מלמטה וכשמת נטלו בניו זה בית הבד וזה גיגה ונפחת גגו של בית הבד שהוא מקום זריעתו של העליון: כיפין. ארקוול"ט. העליון ט) יתן עליו עפר וזרע: פטור. מלשלם דמאי הוה ליה למיעבד אתוס הוא: נתנו לו זמן. שראוהו ב"ד שהיה נוטה ואמרו לו סתור: ונפל. לתוך גינתו של חבירו: הגיעוך

עין משפט נר מצוה

א [מיי' פ"י מהל' שכירות הל' ד טוש"ע מ"מ סי' שו סעי' ג]:

יד ב מיי' פ"א מהל' מכירה הל' ה סמג עשין קע טוש"ע מ"מ סי' נה סעי' ג וסי' ח סעי' יב:

טו ג מיי' שם סמג שם טוש"ע מ"מ שם:

טז ד מיי' פ"ד מהל' שכירות הל' ה סמג שם טוש"ע מ"מ סי' קסד סעי' ו:

יז ה מיי' שם שם טוש"ע שם סעי' ז:

יח ו מיי' שם הל' ד טוש"ע שם סעי' ה:

יט ז מיי' שם הל' ח סמג שם טוש"ע מ"מ סי' קפה:

כ ח מיי' פי"ג מהל' מזקי ממון הלכה יט סמג עשין סח טוש"ע מ"מ סי' מיז סעי' ג:

כא ט מיי' פ"ג מהל' שכירות הל' ח סמג עשין סב טוש"ע מ"מ סי' קמו:

הגהות הב"ח

(ג) גמ' ר' יהודה אומר לא יתן (אמאי). תז"ש וכ"כ ל"ל ממאי: (ב) שם דאיכא שהרוריתא. נ"ב אע"פ שזה חסר דאיכא שהרוריתא דאפשיתא אפ"ה אם העלייה הוה מקורה פטור הוא"ל ולא נהנה דא"ל ל"ל להעלות לו שכר היכא דזה לא נהנה וזה חסר כמ"ש התוס' בב"ק דף כ' ע"א: (ג) שם דקא משנה דתנן כל"ל:

רבינו חננאל

אמ' ר' יוחנן בשלשה מקומות שנה לנו ר' יהודה אסור לאדם ליהנות מממון חבירו. חדא, הא. אידך, הנותן צמר לצבע לצבוע לו אדום וכול'. אידך, מי שפרע מקצת חובו כול'. ופרקינן לעולם לית מיהא טעמ' אלא טעמא אחרינא אית בהני תלת מילי. בהא, משום שחרתא דאשיתא. פיר' טינוף הקירות שאם ישתמש בהן ויטנפו וישתחרו הקירות ונראים כישינים והוא רוצה להוציא מידו דמי בניין חדש לפיכך מנעו מלהשתמש בו (ה). הא דצבע, משום דשני וכל המשנה ידו על התחתונה. הא דמיפרע מקצת חובו, וכטעמיה דאמ' אסמכתא לא קניא. אמ' רב אחא משמא דעולא, תחתון שבא לשנות, היה הכותל בנוי גזית שרוחבו חמשה טפחים, ורצה בעל התחתון להוסיף ברחבו טפח ולבנותו גויל שהוא ששה טפחים שומעין לו. ומנא לן דהכי הוא דתנן בהשותפין בגויל זה נותן ג' טפחים וזה נותן ג' טפחים, בגזית זה נותן טפחים ומחצה וזה נותן טפחים ומחצה, אבל אם היה בנוי בגויל רוחב בששה טפחים ורצה לבנותו גזית ה' טפחים אין שומעין לו. תפוס האי כללא בידך, כל היכא דמשני והוא הנאה לחבירו שומעין לו, אבל הנאה לו לבדו אין שומעין לו, חבירו מעכב עליו. אין ולא לזה אין לו לבעל העלייה בקרקע כלום. תניא ר' נתן אומ' תתחתון נוטל שני חלקים והעליון שליש, אמ' רבה ר' נתן דיינא הוא ונחית לעומקא דדינא, קסבר כמה מפסדא עלייה בביתא, הילכך אית ליה תולתא. וכיון דרבה פסק כטעמיה דר' נתן שמ' מינ' הילכת' כר' נתן. פיס'. וכן בית הבד הבנוי על הסלע וגינת אחר על גביו כול'.

מסורת הש"ס

א) ב"מ לה. ק: קב. לעיל עח: ע"ז ו:, ב) ב"ב קפה. נדרים מ:, ג) [לעיל עו. וש"נ], ד) [לעיל סו. וש"נ], ה) כש"ל מ"ז בשם הרא"ש אבל הרי"ף גרס לה, ו) בכתו"י, רבא. וכצ"ל רש"ל, ז) [נ"ק לט. נג.], ח) שם ו:, ט) בדפו"ר, זה נהנה, י) ס"א חזקיס, כ) צ"ל והעליון. רש"ש, ל) [זה לא חסר כל"ל] וכרש"ש אימא דהנה זו הוא ט"ס וכל"ל, מהא הא דאע"ג דזה, מ) [פירש"י בשם ירושלמי כל"ל],

לעזי רש"י

ארקוול"ט. קמרון, כיפה.

מוסף תוספות

א. הא דמתני'. תוס' הרא"ש. ב. כי הי' סבור שיפרע. תוס' הרא"ש. ג. והאיך יסלקנו מכל וכל. תוס' ר"פ. ד. והלוקח יבנה הבית, ואימתי שירצה בעל העלייה יבנה עלייתו. תוס' הרא"ש. ה. במקום הבית. תוס' הרא"ש. ו. ומצריך להו. תוס' הרא"ש, [כלומר דעבדינן לקמן ליישמא] אין שי הפלוגתות של רב ושמואל]. ז. כדתשמע לראורה. תוס' הרא"ש. ח. בשוכר ומשכיר. תוס' הרא"ש. ט. [עי' תוס' הרא"ש שמתרץ].

מוסף רש"י

נותן לו דמי צמרו. בדמים שאמר לבן נמכר בשוק, דקנייה בגזלו לשלם כשעת הגזילה (לעיל עח:) המעיקלא, ואע"פ דמהשתא שוי טפי לגרים צמר אדום (ב"ק צה.) קני בשינוי ל"מ ולא יהיב ליה אלא דמי צמרו אבל לא דמי שבחו, אי זה יתן שכרו מאלה ויקח אמר (שם ק:) דסבירא ליה ל"מ כל המשנה מדעת בעליו נקרא גזלן ונוטל אמר לעצמו אע"פ שהוא מעולה עכשיו בדמים (ע"ז ז:). רבי יהודה אומר. אם כן נמצא זה משתכר בשינוי (ע"ז ז:). אם השבח. שהשביח אמר, יתר על היציאה. שהוציא אצבע, נותן לו, בעל אמר, את היציאה. סמנים ועצים ושכר פעולה כשכיר יום ולא שכר אלם כמו שהתנה עמו (שם וכע"ז לעיל עח:) דקנים ליה להאי דשינה לחיות ידו על התחתונה דלא נתהני מהכאתא, ואגרא נמי טליה לא יקבל אלא יציאה, ואם יציאה יתירה על השבח יתן לו את השבח שהשביח את אמר, ואם יצלה לתת את שכרו, כגון שהשבח יותר על השכר יתן שכרו (ב"ק ק:). והשליש את שטרו. המלוה והלוה מסרוהו ביד אלים, שהרי טורדת היה לסם לכתוב שובר וקמכו על השליש (רשב"ם ב"ב קסח.). תן לו שטרו. למלוה ואזור ויגבה בו כל מה שכתוב בו בתחילה (נדרים כז:). הגיע זמן ולא נתן. ולא פרע (שם). ר' יוסי אומר יתן. השליש השטר למלוה ואע"ג דאסמכתא היא, דסבור היה לפרוע בתוכו זומן, קנה המלוה את השטר (שם). אסמכתא. הבטחת גחומא שאדם מבטיח את חבירו לעמוד עליו אשם לא יקיים תנאו יתן כך וכך (לעיל מח:) היינו דבר דאינו נותן לו מדעתו אלא סומך על דבר שאינו, דסבור שהוא יכול לגלות ופעמים שמגלאין אותו (שנהדרין כד:) המבטיח לחבירו דבר על מנת שנעשה דבר לעתיד וסומך בלבו בשעת התנאי שיוכל לקיים הדבר כשיגיע זמן וכשיגיע הזמן יתנם ולא יוכל לקיים (רשב"ם ב"ב קסח.). דאמר לא קני. ואינו נתפס בתנאו ולא יפסיד בכך (שם). נתנו לו זמן. ב"ד (ב"ק ו:).

ו) וכיון שלדעת ר' יהודה לא אמרינן ביתא לעליה משמעבד, אם יבנה בעל העליה את הבית לעצמו לדור בו לא יוכל לגבות מבעל הבית אלא דמי בנין יקן.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

הגיעוך. הס שלך ופנה אותן לעצמך: **אין שומעין לו.** אם אין זה רוצה אין קונה לו דבר הפקר או מתנה: **בתכן ובקש.** ללקט לו משלו או מן ההפקר: **עוול מה שעשית.** כל מה שלקטת יהא שלך: **אין שומעין לו.** אע"ג דבכל דוכתי אית ליה שוה כסף הכא גבי פועל בל תלין שכרו כתיב (ויקרא יט) מאי לאתויי בהדיה משמע: **גמ' דיים ליה אגרא גניבה.** וזה אינו חפץ במתנתו והוא מזיקו שמנעו מזכייתו: **אבל פיפא דאיים ליה אגרא גניבה.** וזה בא לכופו על שכרו והוא אומר לו טול זה בפרעון אימתא כו': **ממרי רשותיך.** מבעל חובך: **פארי אפרע.** אפי' נותן לך סודין קבלה: **משום דאיים ליה אגרא גניבה.** משקיבל עליה קנייה בתגרייה: **לריבא.** דאין שומעין לו דקנייה ליה חצרו: **והשניא שומעין לו.** לאומר לפועל טול מה שעשית בשכרך: **בשל חבירו.** שהיתה מלאכת חבירו שומעין לו: **בשל הפקר.** שומעין לו דא"ל קני ביה את דלדידיה לא קני ליה. ר"ג לטעמיה דאמר לעיל (דף י.) המגביה מליאה לחבירו לא קנה חבירו נמצא שאין פעולתו עליו ואין כאן בל תלין ולא דמי לשל חבירו דהתם ליכא למימר זכי ביה את וכי לא א"ל שכרך על בעל הבית על כרחו שכרו עליו אבל הכא לא: **איפיה רבא לרב נחמן.** למימר דפועל לאו בכלל המגביה מליאה לחבירו הוא אלא כיד בעה"ב הוא וקנייה בעה"ב בהגבהה דפועל אפילו אמר לו עשה עמי מלאכה סתם וכל שכן הכא דשכרו ללקט מליאות ממש: **לאן בהגבהה לאן בהבטה.** ואידי ואידי בשל הפקר מתני' כששכרו ללקט תבן וקש בהגבהה דפועל וע"כ שכרו עליו וברייתא כששכרו למלאכת הבטה כגון לשמור או להשליך מעלייה לארבע דליכא הגבהה דא"ל אכתי לא זכאי ביה אגא זיל את זכי בה: **תנאי היא.** אי קניא אי לא: **שומרי ספיחים.** של שעורין לזורך מנחת העומר או של חטין לזורך שתי הלחם: **אתה אומר אינן באין משל צבור.** אם נשמע לך לא יביאו עומר ושתי הלחם משל צבור אלא משל יחיד זה שקנה מן ההפקר בשמירתו דסבירא ליה הבטה קניא בהפקר הואיל ודבר טורח הוא ודעתו לכך על ידו נשמר: **ומה אתה אומר אין באין וכו'.** הא איהו סבר דלא קניא: **מדבריך.** שאתה אומר לשמרו בחנם: **לדברינו.** שאנו אומרים הבטה בהפקר קני אין וכו': **אמר רבא גרסינן הכא ולעיל אמר רבה: דל"ע הבטה בהפקר קני.** וטעמא דר' יוסי דקסבר מסרה זה לצבור ונמצאו באין משל צבור: **ורבנן.** חייש שמא לא יהא בלבו למסור יפה יפה בלב שלם דנוח לו שיקרבו משלו: **מדבריך.** שאתה אומר שמרם חנם: **לדברינו.** שאנו חוששין שמא לא ימסרם יפה יפה אין עומר ושתי הלחם באין משל צבור איכא דאמרי רבא אמר דב"ע הבטה בהפקר לא קני והכא בחיישינן לבעלי זרועות קמיפלגי דת"ק סבר דתקינו רבנן למיתב ליה ארבע זוזי כ' היכי דלישמעי בעלי זרועות וליפרשו מינייהו ור' יוסי סבר לא תקינו ומה

הגיעוך אין שומעין לו [א]משקבל עליו אמר לו הילך את יציאותיך ואני אבטל את שלי אין שומעין לו [ב]השוכר את הפועל לעשות עמו בתבן ובקש ואמר לו תן לי שכרי ואמר לו טול מה שעשית בשכרך [ג]אין שומעין לו [ד]משקבל עליו ואמר לו הילך שכרך ואני אבטל את שלי אין שומעין לו: **גמ' נפחתה** רב אמר ברובה ושמואל אמר [ה]בארבע [ו]רב אמר ברובה אבל בארבע אדם זורע חציו למטה וחציו למעלה ושמואל אמר בארבע אין אדם זורע חציו למטה וחציו למעלה וצריכא דאי אשמועינן דירה בהא קאמר שמואל משום דלא עבידי אינשי דדיירי פורתא הכא ופורתא הכא אבל לענין זריעה עבידי אינשי דזרעי הכא פורתא והכא פורתא אימא מודה ליה לרב ואי איתמר בהך קאמר רב אבל בהא אימא מודה ליה לשמואל צריכא: נתנו לו זמן: וכמה זמן ב"ד א"ר יוחנן [ח]שלשים יום: מי שהיה כותלו כו': הא מדקתני [ט]סיפא הילך יציאותיך מכלל דפנינהו עסקינן טעמא [א] דפנינהו הא לא פנינהו לא אמאי ותקנה ליה שדהו [י]דאמר ר' יוסי בר' חנינא חצירו של אדם קונה לו שלא מדעתו ה"מ היכא דקא מיכוין לאקנויי ליה אבל הכא אישתמוטי הוא דקא מישתמיט ליה: השוכר לעשות עמו בתבן כו': וצריכא דאי אשמועינן להך קמייתא דכי קאמר ליה הגיעוך אין שומעין לו משום דלית ליה אגרא גביה אבל הכא דאית ליה אגרא גביה אימא שומעין לו [יא]דאמרי אינשי ממרי רשותיך פארי אפרע ואי אשמועינן הכא הכא שמשקבל עליו אין שומעין לו משום דאית ליה אגרא גביה אבל הכא דלית ליה אגרא גביה אימא שומעין לו צריכא: אין שומעין לו: והתניא שומעין לו אמר רב נחמן לא קשיא כאן בשלו כאן בשל חבירו א"ל [יב] רבה לרב נחמן בשלו מ"ט דא"ל אגרא עלך בשל חבירו נמי שכרו עליו דתניא [יג]השוכר את הפועל לעשות בשלו והראהו בשל חבירו נותן לו שכרו משלם וחוזר ונוטל מבעל הבית מה שהחנה אותו אלא אמר רב נחמן לא קשיא כאן בשלו כאן בשל הפקר איתיביה רבא לרב נחמן [יד]מציאת פועל לעצמו אימתי בזמן שאמר לו בעל הבית נכש עמי היום או עדור עמי היום אבל אם אמר לו עשה עמי מלאכה היום מציאתו לבעל הבית אלא אמר רב נחמן [טו]לא קשיא כאן בהגבהה כאן בהבטה אמר רבה הבטה בהפקר תנאי היא דתנן [טז]שומרי ספיחי שביעית נוטלין שכרן מתרומת הלשכה ר' יוסי אומר הרוצה מתנדב הוא ושומר חנם אמרו לו אתה אומר כן [יח]אין באין משל צבור מאי לאו בהא קמיפלגי דת"ק סבר הבטה בהפקר קני ואי יהיבי ליה אגרא אין ואי לא לא ורבי יוסי סבר [יט]הבטה בהפקר לא קני וכי אזלי צבור ומייתי השתא הוא דקא זכי ביה ומה אתה אומר הכי קאמרי ליה מדבריך לדברינו אין עומר ושתי לחם באין משל צבור אמר רבא לא דב"ע הבטה בהפקר קני והכא חיישינן [כ]שמא לא ימסרם יפה יפה קמיפלגי דרבנן סברי יהבינן ליה אגרא ואי לא חיישינן שמא לא ימסרם יפה יפה רבי יוסי סבר לא חיישינן שמא לא ימסרם יפה יפה ומה אתה אומר הכי קאמרי ליה מדבריך לדברינו דחיישינן שמא לא ימסרם יפה יפה אין עומר ושתי לחם באין משל צבור איכא דאמרי רבא אמר דב"ע הבטה בהפקר לא קני והכא בחיישינן לבעלי זרועות קמיפלגי דת"ק סבר דתקינו רבנן למיתב ליה ארבע זוזי כ' היכי דלישמעי בעלי זרועות וליפרשו מינייהו ור' יוסי סבר לא תקינו ומה

זמן ב"ד ל' יום. ומכאן אנו למדים זמן ב"ד לפרוע חובו [א] ולכמה דברים דהוי ל' יום ורשב"ג נמי אמר לעיל (דף קיג.) אף לעצמו אין מחזיר אלא שלשים יום ומיהו לכל מזיקין לא אמר שיהא זמן ב"ד ל' יום כמו הכא דהא לעיל (דף פב:) גבי נשבעה כדו ולא סילקו נפלה גמלו ולא העמידה ר"מ מחייב בהזיקן אין זמן ב"ד שלשים יום אם כדמשמע בהמניח את הכד (ב"ק דף כט.) והיינו טעמא שבועה קלה יכול להסירם משם: [ב]**אמר** ליה הגיעוך אין שומעין לו. אע"ג דמפקיר נזקיו לאחר נפילת אותם אמרי' בפרק המניח (שם דף כט.) דפטור הכא [ג]דאיתמוטי קא מישתמיט ואינו מפקירו [ד] כדאמר בגמרא: **ליקני** ליה חצרו כו'. אבל אי לאו דל"י ברבי חנינא אמי שפיר דאין קונה לו אלא היכא דעומד בגלל שדהו לכך כי לא פנינהו לא דכשאמר ליה הגיעוך לא היה אכתי עומד שם: **כאן** בשל חבירו. תימה למאי דס"ד שאמא אמאי צריך לומר לו טול מה שעשית בשכרך יאמר לא אתן לך כלום אלא עשית לי כלום: **לעשות** בשלו והראהו בשל חבירו. [ה] משמע דוקא לעשות בשלו אז נותן לו שכרו משלם [ו] אבל שתמא [ז] לא [ח] ותימה א"כ אמאי אינטריך לשנויי כאן בשלו כאן בשל הפקר ליפוי כאן ששכרו לעשות [ט] שלו [י] כאן ששכרו שתמא בשל חבירו [יא] ואור"י דמשום הכי לא משני הכי דהא פשיטא דאם שכרו לעשות בשל חבירו דשומעים לו אבל הא דמשני לעיל הא בשל חבירו חידוש הוא דשומעין לו דהא לא קאי הכי וכן כאן בשל הפקר חידוש הוא וכן מה שמתרץ לסוף דבהבטה שומעין לו חידוש הוא דקא משמע לן דהבטה בהפקר לא קני: **שומרי ספיחים.** פירשתי בסוף פ' הזהב [יב] (לעיל דף נח.): מחוורתא

כב א מיי' פ"ג מהל' שכירות הל' ח סמג עשין סב טוש"ע ח"מ סי' קסו:
כג ב ג מיי' פ"ט מהל' שכירות הל' י סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סי' שלו סעיף ב:
כד ד מיי' פ"ד מהל' שכנים הלכה ח סמג עשין כב טוש"ע ח"מ סי' קפה:
כה ה מיי' פי"ג מהל' נזקי ממון הלכה יט סמג עשין סח טוש"ע ח"מ סי' תנו:
כו ו טוש"ע ח"מ סימן שלו סעיף ג ומפיי' ב:
כז ז מיי' פ"ד מהל' שקלים הלכה ס:
כח ח מיי' שם הל' ו:
כט ט מיי' פ"ג מהל' גזלה הל' יט טוש"ע ח"מ סי' רנג סעיף יא:
ל י מיי' פ"ד מהל' שקלים הלכה ו:

הגהות הגר"א

[א] גמ' טעמא דפנינהו כו'. נ"ב אבל בסיפא בפועל אפי' בגלא"ה. רשב"א וטוס"ע אבל ר"נ וי"ש חולקין וטעמא של רשב"א כיון דמייב לו מקני ליה ועי' סי' שלו ס"ג וסי' ע"ב סכ"ו (וע"ש בדברי רבינו ס"ק קכ"ט ולע"ש): [ב] תוס' ד"ה לעשות. משמע דוקא כו'. נ"ב ודוקא לא ס"ל שכיכס עלי וע"ל ע"ז ח' (ועמ"ש רבינו בח"מ סי' שלו ס"ק ב'):

מוסף רש"י

ממרי רשותיך. הלוה אשר אתה עשה בו, פארי אפרע. סודין בשויין (רשב"ם ב"ב צב:). **בזמן שאמר לו בעל הבית נכש עמי היום.** ולא נסכר עמו אלא לניכוס ועידודו כשהגביה המליאה אין זו ממלאכת בעל הבית וקנאה פועל והוא יכנה לו משכרו שכר פעולת ניכוס ועידור כל שעת הגבהה (לעיל י.). **אבל אם אמר לו עשה עמי מלאכה היום.** כל מלאכה שהוא עושה מלאכת בעל הבית היא וקנה בעל הבית (שם). **שומרי ספיחי שביעית.** של שעורין לפני העומר שלא יקלטו הטעיים (מנחות פד. מכת"י). **נוטלין שכרן מתרומת הלשכה.** לפי שהם הפקר ולרוץ לשומרן מפני החיים ומפני הטעיים שלא יקלטוהו קודם לעומר כדי שיהא העומר נא מהם (מנחות פד.).

מוסף תוספות

א. דאמר' במכות המלוה את חבירו אינו רשאי לתבעו בתוך ל' יום. תוס' הרא"ש. מלוה שבא לגבות חובו בב"ד שצריך תחלה דלתבעיה ללוה כדאיתא בפ' גט פשוט, אם בקש לוה מב"ד שיתנו לו זמן כדי שיפרע נותנין לו זמן ל' יום. כ"ן. ב. אלא שאינו רוצה ליטלם. תוס' הרא"ש. ג. אפי' לא אמר לי' שכרך עלי אלא שתמא א"ל עשה עמי מלאכה בכך וכך. תוס' הרא"ש. ד. אם הראהו מתחלה בשל חבירו ולא א"ל שכרך עלי. תוס' הרא"ש. ה. נותן לו כלום. תוס' הרא"ש. ו. והראהו בשל חברו. כ"פ. ז. מתחלה, דהתם ודאי אינו נותן לו שכרו משלם. כ"פ.

ה) [עי' תוס' כ"ק ט. ד"ה רב הונא], ב) [ועיל קטו: וסס אימא נפחתה בכמה רב אמר וכו' וכן יתכן לפיוש כאן נפחתה בכמה], ג) צ"ל בארבעה, והכוונה על טפחים רש"ש. וכן הוא ברמב"ם ונ"ר, ד) תיבת סיפא ליתא בכת"י ונראה שהוא ט"ס. דק"ס רש"ש, ה) כ"ק מט: [ועיל יא. ודף קב. מולין קמא.], ו) כ"ק מו: ב"ב נב.], ז) [ועיל עו. קיז.], ח) [ועיל י. יב.], ט) שקלים פ"ד מ"ו [מנחות פד.], י) [כ"ש ז. יומא לה: ועי' בתוס' שם], כ) בדפו"ר, שקנאם, ל) בדפו"ר ועל. וכצ"ל רש"ש, מ) שיך לעיל, נ) צ"ל אישטמוטי. רש"ש, ס) בתוס' הרא"ש ור"פ הגרסא, בשלו,

הגהות הב"ח

(א) גמ' א"ל רבא לר' נחמן בשלו: (ב) תוס' ד"ה שומרי וכו' פ' הזהב. כ"נ דף נח ד"ה לשמור:

רבינו חננאל

רב אמ' ברובה, ושמואל אמ' בד' טפחים, אפילו אם נפחת יורד בעל הגגה וזורע למטה בבית הבד, שאין אדם זורע חציו למעלה וחציו למטה. וצריכה לפרושי חלוקת רב ושמואל בפחיתת בית הבד ואפעל פי שטעמם בזה ובזה אחד הוא ופשוטה היא. נותן לו זמן, אמ' ר' יוחנן זמן בית דין שלושים יום. פיר' בתלמוד ארץ ישראל, הא דה(ינן) במתניתין יורד וזורע למטה ולא קתני כופין אתו לבנות כיפים לבית בדו, בשאינו שם. והא דתני ר' חייה כופין אתו, כשהוא שם, ומתניתין ור' חייה לא פליגי. מי שהיה כותלו סמוך לגנת חבירו ונפל וכולי'. כגון שנפלו אבני הכותל בתוך. אמ' לו בעל הגגה פנה אבניך מגיעתי, אמ' לו בעל האבנים הגיענך, הרי הן לך, אם בא ליטלה בעל האבנים, ובעל הגגה מעכב אין שומעין לו, שמתחלה לא רצה בעל הגגה ולא קבלם במתנה. אבל אם קבל ופינם ואחר כך בא בעל הכותל ואמ' הא לך יצאותיך ותן לי אבני אין שומעין לו. ואקשינן עלה אפילו לא פנוהי ולא משכם. כיון שאמ' הרי הם לך תיקני ליה שדהו. [ופרקינן היכא אמרינן קני ליה שדהו] בעידנא דמיכרין המקנה לאקנויי, הכא דחויי קא מדחי ליה. **אבל אי פנוהי וחזי ליה** [ג], ודאי בכוונה אקנינהו ליה. **מתניתין. השוכר את הפועל לעשות בתבן ובקש,** אמ' לו תן לי שכרי, אמ' לו טול מה שעשית בשכרך, אין שומעין לו. אם משיקיבל עליו וכולי'. וצריכה דאו אשמעינן באבנים, משום ג) לבעל הגגה אגרא על בעל הכותל, אבל הכא דאית לפועל אגרא עליה, אימא (אין) שומעין לו וכולי'. **ואקשינן, והא תניא שומעין לו,** ג) והא אפילו הראהו בשל חבירו שכרו עליו, דתניא השוכר פועל לעשות בשלו והראהו בשל חבירו נותן לו שכרו משלם, וחוזר ונוטל מבעל הבית מה שהחנה אותו. ופריק רב נחמן פירוק אחר, בשלו אין שומעין כדאמרינן לעילא, והא דתניא שומעין לו, בששכרו לעשות בשל הפקר. ומותיב עליה רבא, מציאת פועל לעצמו וכולי', אבל אם אמ' לו עשה עמי היום מלאכה מציאתו לבעל הבית, ואוקימנה להא (מתניתין) [מתניתא] בפרק שנים אוחזין בטלית (לעיל יב:), בששכרו ללקט מציאת כגון דאכפי אגמי בכוורי, הנה מציאתו לבעל הבית, ופועל אגרויה עליה הוא. ופריק רבא [הא בהגבהה] הא בהבטא. פיר' מציאתו שהיא לבעל הבית, כגון שהגביהה לו הפועל דבעידנא דמגביהה לו קנאה. אבל אם שכרו להיות יושב ומביט במציאה שלא תאבד, כיון שלא הגביהה ולא קנאה, אם אמ' לו טול מה שעשית בשכרך שומעין לו. ועמדה משנתינו בפועל בשלו לפיקך אין שומעין לו, ואפילו אם ששכרו ללקט מציאות וליקטם לו אין שומעין לו. וכי קתני שומעין לו, בששכרו להביט לו ולשמור לו המציאה במקומה בלבד. **אמ' רב הבטה בהפקר תנאי היא.** דתנן בשקלים פרק רביעי (מ"א) שומרי ספחים בשביעית נוטלים שכרם מתרומת הלשכה. ר' יוסי אומ' הרוצה מתנדב ושומר חנם. אמרו, אתה אומ' אינן באין משל ציבור. מאי לאו בהא קא מיפלגי, רבנן סברי הבטה בהפקר קני. או יהבינן ליה אגרא כאילו זבנינן להו מיניהו ד), ואו דלא מקני להו ונמצאו קרובין של יחידים. ור' יוסי סבר חבטה בהפקר לא קאני. (וכשהוא לכין) [וכשהולכין] הציבור וקוצרין, הן הזוכין בה[ן] ושל [צי]בור הן. והכי קאמרי ליה רבנן לר' יוסי, מדברינו שאנו אן[ומ'] הש[ון]מר בהבטא בלבד קנאו, לדבריך [שא]תה אומ' ס) מן[ות]ר בו שומר חנם, אין עומר ושתי הלחם באין משל ציבור, אלא משלחיהן, והן השומרין אותם שקנאום בהבטא. **אמ' רבא דבולי עלמא הבטה בהפקר קאני.** ויש מי שגורס [הכי] לא קני, ולא סלקא אמרינן האי דקתני קאני דייקא. וחיישינן שמא לא ימסרם לציבור יפה יפה. רבנן סברי אז לא יהבינן ליה אגרא חיישינן שמא לא ימסרם לציבור מסירא מעליא. ור' יוסי סבר לא חיישינן שמא לא ימסרום, אלא ודאי ימסרום. והכי קאמרי ליה, לדברינו שחוששין ולעולם לא קנו עד דיהבו אגרא, לדבריך שאתה אומ' אין חוששין, אין עומר ושתי הלחם באין משל ציבור. **איכא דאמרי, אמ' רבא הבטה בהפקר כולי עלמא לא קני.** והכא בחוששין לבעלי זרועות פליגי. תנא קמא סבר תקנו ליה רבנן שכירות מתרומת הלשכה כי היכי דלא ניתו בעלי זרועות לישקלינהו. ור' יוסי סבר לגזילות בעלי זרועות לא חיישינן.

ה) וכ"כ רי"ף: עד דמפני ליה בהגביה. ב) נ"ל מעוש דלית ליה. ג) תוס': אמר רב נחמן לא קשיא כאן בשלו כאן בשל חבירו, אמר ליה רבה וכו'. ד) ולא פירש דאי יהבינן להו אגרא קנה בהבטתו לגיבור, וכגולה סובר הרשב"א כאן שאין המביט בהפקר קונה אלא לעצמו. ה) אולי נ"ל מתנדב ושומר.

מחוורתא מתני' דלא כר' יהודה. וא"ת ואמאי לא משני מתני' שלא בשעת הוצאת זבלים ודברי הכל כדמשני בהמניח (ב"ק דף ל. ושם) אמתני' דהתם [א] וי"ל דהכא פשיטא ליה דאיירי שלא בשעת הוצאת זבלים ולהכי לא הוה קשיא ליה הא דמתני' מערכת לזבל לאלתר ור' יהודה מתיר להניח ל' יום אלא להכי לא מצי אתא כר' יהודה משום דמחייב לשלם מה שהזיק אפילו הזיק בהסיח שעה קטנה שיש לו רשות להניח [ב] ולרבי יהודה אותה שעה כיון שיש לו רשות פטור ועי"ל דמתניתין משמע דאיירי בשעת הוצאת זבלים מדקתני המזבל מזבל משמע בשעה שרגילין לזבל והא דלא הוה קשה ליה לרבי יהודה שלשים יום ומתני' לאלתר משום דאיכא למימר דמתניתין עלה טובא קמ"ל שימהר שלא יצטרך לשלם מה שהזיק: ותניא

ומה אתה אומר הכי קאמרי ליה מדבריך לדברינו אין באין משל צבור וכן כי אתא רבין אמר רבי יוחנן חוששין לבעלי זרועות איכא בינייהו: **מתני'** [א]המוציא זבל לרשות הרבים המוציא מוציא והמזבל מזבל[ג] [ב]אין שורין טיט ברשות הרבים ואין לובנים לבנים [ג]אבל גובלין טיט ברשות הרבים אבל לא לבנים[ד] [ד]הבונה ברשות הרבים המביא אבנים מביא והבונה בונה [ה]ואם הזיק משלם מה שהזיק רבן שמעון בן גמליאל אומר אף מתקן הוא את מלאכתו לפני שלשים יום: **גמ'** לימא מתני' דלא כרבי יהודה דתניא [ו]רבי יהודה אומר [ז]בשעת הוצאת זבלים אדם מוציא זבלו לרה"ר וצוברו כל שלשים יום כדי שיהא נישוף ברגלי אדם וברגלי בהמה שעל מנת כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ אפילו תימא רבי יהודה [ח]מודה ר' יהודה שאם הזיק חייב לשלם והתנן (לא) [ט]מודה רבי יהודה בנר חנוכה שהוא פטור מפני שהוא עושה ברשות מאי לאו רשות דבית דין לא רשות דמצוה והתניא כל אלו שאמרו מותרין לקלקל ברה"ר אם הזיק חייב לשלם ורבי יהודה פוטר אלא מחוורתא מתני' דלא כרבי יהודה אמר אביי רבי יהודה ורבן שמעון בן גמליאל ור' שמעון כולהו סבירא להו כל מקום שנתנו לו חכמים רשות והזיק פטור רבי יהודה הא דאמרן רשב"ג דתנן רשב"ג אומר אף מתקן הוא את מלאכתו לפני שלשים יום רבי שמעון דתנן [י]היה מעמידו בעלייה צריך שיהא תחתיו מעזיבה שלשה טפחים ובכירה טפח [יא]ואם הזיק משלם מה שהזיק רבי שמעון אומר לא אמרו כל השיעורים הללו אלא שאם הזיק פטור מלשלם ת"ר [יב]חצב שמסר לסתת הסתת חייב הסתת שמסר לחמר החמר חייב החמר שמסר לכתף הכתף חייב הכתף שמסר לבנאי הבנאי חייב הבנאי שמסר לאדריכל אדריכל חייב ואם הניח אבן על הדימוס והזיקה כולן חייבין לשלם והתניא [יג]אחרון חייב וכולן פטורים לא קשיא [יד]כאן בשכירות כאן בקבלנות: **מתני'** [טו]שתי גנות זו על גב זו והירק בינתים ר"מ אומר של עליון ר' יהודה אומר של תחתון אמר ר"מ אם ירצה העליון ליקח את עפרו אין כאן ירק אמר ר' יהודה אם ירצה התחתון למלאות את גנתו אין כאן ירק אמר ר"מ מאחר ששניהן יכולין למחות זה על זה רואין מהיכן ירק זה חי אמר ר"ש [טז]כל שהעליון יכול לפשוט את ידו וליטול הרי הוא שלו [א] והשאר של תחתון: **גמ'** אמר רבא בעיקרו כולי עלמא לא פליגי דעליון הוי כי פליגי בנופו ר"מ סבר [יז]שדי נופו בתר עיקרו ור' יהודה סבר לא אמרינן שדי נופו בתר עיקרו [יח](ואזדא לטעמייהו) דתניא [יט] היוצא מן הגזע ומן השרשין הרי אלו של בעל הקרקע דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר [כ]מן הגזע של בעל האילן ומן השרשין של בעל הקרקע ותנן

והדליק את סביביו: **חלב.** החולב אבן מן הסר לעקרה מחיבורה: **ספס.** הוא המרבעה ומחליקה: **חמר.** וטאח מן הסר שסיתתה הסתת שם ומוסקה לכתף המושיטה לבנאי העומד על מעמד החומה העשוי להילוך האומנין: **אדריכל.** [כא]הוא אבי האומנין שהוא מדקדק בהנחת האבן לגדלה על מושבה בשוה שלא תמיש ולא תטה ולא תהא בולטת חוץ לדימוס: **חייב.** זה שהיא בידו בזמקה אם תפול מידו ותזיק את אחריס או תשבר היא הוא חייב לשלם. ואע"ג דמוקמינן להא לקמן בקבלנות וכולן שותפין במלאכה אין חייב אלא מי שהיתה מסורה לו דכיון דכאן הוא המזק מוטל עליו כל היכא דמיתרמי דתנן אדם מועד לעולם שוגג ומזיד אונס ורלון דנפקא לן בב"ק (דף כו:) פלא תחת פלא [כב] לחייב על השוגג כמזיד ואונס כדלון: **כולן.** אלו שהיו שותפין במלאכה אחת ומשהניחו [כג] אבן על הדימוס היא שורת הבנין נפלה והזיקה הוא"ל ולאו כחו דאדריכל הוא שלאחר שהניחה נפלה וליכא למיחייב משום גירי דיליה כולן חייבין יחד שכולן שותפין בדבר ועליהן המלאכה לעשות וקיבלו אחריות המזק יחד: **והפניא האחרון חייב.** אדריכל שהניחה: **בשכירות.** האחרון חייב: **בקבלנות.** כולן חייבין היכא דלא נפלה מיד אחד מהן דעל כולן לשמור שתהא מיושבת יפה: **מתני' שתי גנות זו על גב זו.** סמוכות זו לזו האחת קרקעיתה גבוה ושאלה קרקעיתה נמוך: **הירק בינתים.** בזקיפת הגובה שזו גבוהה מזו יש שומיס או בצלים: **של עליון.** שהרי עפרו הוא ומשלו הוא יונק: **של תחתון.** שעל אילו הוא מונח: **למלאות גנתו עפר.** משום קרקעו לעליונה: **אמר ר"מ מאחר ששניהן הן יכולין למחות זה על זה.** שלא יהא ירק זה כאן עליון ליטול עפרו והתחתון למלאות גנתו: **רואין מהיכן ירק זה חי.** ממקום שהוא יונק וגדל לו יתמן: **כל שעליון יכול לפשוט ידו וליטול הרי אלו שלו.** כדקאמר ר"מ הואיל ומעפרו היא חייב: **והשאר של תחתון.** ועליון הוא גופיה אפקורי מפקר להו לגביה שגנתי הוא לו ליטול רשות ליכנס לתוך של חבירו ולנקוט: **גמ' נעיקרו.** שרשי הירק: **בנופו.** לפי שהן תלויין באילו של תחתון פליגי בהו: אילן

מוה אתה אומר. אין באין משל צבור הא אמרן דלא קני: **הכי קאמרי ליה מדבריך.** דקאמרת ישמרם חנם: **לדברינו.** לן דתקינו רבנן אדבעה זוזי מן התרומה לשומרי ספיחים וזה מוחל עליהן ומנאלו לו בתרומה אדבעה זוזים שאין לצבור חלק בהם ואם קונין מהן תמידין ומוספין ושאר קרבנות לצבור אין תמידין באין משל צבור: **מתני' המוציא מוציא והמוזבל מזבל.** כלומר אינו רשאי להשהותו שם אלא זה מוציאו מן הרפת לרה"ר והמזבל יהא מזומן לישאלו לשדה ולגנה לזבל: **אין שורין טיט.** מקומות יש ששורין אותו ימים רבים לצבור במקום אחד: **ואין לובנים לבנים.** לפי שמשהה אותן לייבשן ששומה הטיט בקרקע מלקה כעודי הלבנים ומוכרח בו מרילות שתי וערב כמדת הלבנים ומיימן שם עד שיבשו: **וגובלין טיט.** לתת מיד בבנין: **והבונה בונה.** מקבל מיד המביא ובונה: **מתקן.** מזמן ברשות הרבים ואינו חייב בנזקין: **גמ' ולוכו לכל שלשים יום.** משלשים לשלשים חוזר ולוכו כדי שיהא נישף יפה: **מודה רבי יהודה וכו'.** ומתני' נמי עלה טובא קאמר שלא יתחייב בנזקו: **נר חנוכה פטור.** גבי הנים חנווני נרו מבחוץ ועבר גמל טעון פשתן ודלקה בנר והדליק את הבירה בב"ק (דף סב:): **מאי לאו ברשות ד"ר.** אלמא כל מידי דיהבו ליה רבנן רשותא אם הזיק פטור: **לא אלו שאמרו וכו'.** כל אותן נזקין שנתנו חכמים עליהם רשות ואמרו מותרין לקלקל ברה"ר והשליכן לשם כגון הוצאת זבלים לר' יהודה וכגון פותקין ביזותיהם וגורפין מערותיהן בימות הגשמים דברשות קא עבדי בב"ק (דף ו.): **אף מתקן הוא.** וקאי אתא קמא דאמר אם הזיק משלם וקאמר ליה אף בשלשים יום קודם לכן מתקן ופטור: **היה מעמידו בעלייה.** משנה היא בב"ב בלא יחפור לא יעמיד אדם תנור בתוך הבית אא"כ יש על גביו חלל גובה ד' אמות מפי התנור לעלייה: **היה מעמידו בעלייה.** עד שיהא תחתיו עודי מעזיבה שלשה טפחים: **ובכירה.** שאין היסק שבה גדול: **טפח.** מעזיבה יהא תחתיה: **ואם הזיק.** שדלק הבית והדליק את סביביו: **חלב.** החולב אבן מן הסר לעקרה מחיבורה: **ספס.** הוא המרבעה ומחליקה: **חמר.** וטאח מן הסר שסיתתה הסתת שם ומוסקה לכתף המושיטה לבנאי העומד על מעמד החומה העשוי להילוך האומנין: **אדריכל.** הוא אבי האומנין שהוא מדקדק בהנחת האבן לגדלה על מושבה בשוה שלא תמיש ולא תטה ולא תהא בולטת חוץ לדימוס: **חייב.** זה שהיא בידו בזמקה אם תפול מידו ותזיק את אחריס או תשבר היא הוא חייב לשלם. ואע"ג דמוקמינן להא לקמן בקבלנות וכולן שותפין במלאכה אין חייב אלא מי שהיתה מסורה לו דכיון דכאן הוא המזק מוטל עליו כל היכא דמיתרמי דתנן אדם מועד לעולם שוגג ומזיד אונס ורלון דנפקא לן בב"ק (דף כו:) פלא תחת פלא [כב] לחייב על השוגג כמזיד ואונס כדלון: **כולן.** אלו שהיו שותפין במלאכה אחת ומשהניחו [כג] אבן על הדימוס היא שורת הבנין נפלה והזיקה הוא"ל ולאו כחו דאדריכל הוא שלאחר שהניחה נפלה וליכא למיחייב משום גירי דיליה כולן חייבין יחד שכולן שותפין בדבר ועליהן המלאכה לעשות וקיבלו אחריות המזק יחד: **והפניא האחרון חייב.** אדריכל שהניחה: **בשכירות.** האחרון חייב: **בקבלנות.** כולן חייבין היכא דלא נפלה מיד אחד מהן דעל כולן לשמור שתהא מיושבת יפה: **מתני' שתי גנות זו על גב זו.** סמוכות זו לזו האחת קרקעיתה גבוה ושאלה קרקעיתה נמוך: **הירק בינתים.** בזקיפת הגובה שזו גבוהה מזו יש שומיס או בצלים: **של עליון.** שהרי עפרו הוא ומשלו הוא יונק: **של תחתון.** שעל אילו הוא מונח: **למלאות גנתו עפר.** משום קרקעו לעליונה: **אמר ר"מ מאחר ששניהן הן יכולין למחות זה על זה.** שלא יהא ירק זה כאן עליון ליטול עפרו והתחתון למלאות גנתו: **רואין מהיכן ירק זה חי.** ממקום שהוא יונק וגדל לו יתמן: **כל שעליון יכול לפשוט ידו וליטול הרי אלו שלו.** כדקאמר ר"מ הואיל ומעפרו היא חייב: **והשאר של תחתון.** ועליון הוא גופיה אפקורי מפקר להו לגביה שגנתי הוא לו ליטול רשות ליכנס לתוך של חבירו ולנקוט: **גמ' נעיקרו.** שרשי הירק: **בנופו.** לפי שהן תלויין באילו של תחתון פליגי בהו: אילן

עין משפט נר מצוה

לא א מיי' פי"ג מהל' גזלה ומסמ' עשין מז סח טוש"ע חו"מ סי' תיד סעיף ב:

לב ב ג מיי' שם הלכה טז וסמג שם טוש"ע ח"מ סי' תיז סעיף ה:

לג ד מיי' שם הל' ח טוש"ע שם סעיף ו:

לד ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף ז:

לה ו ז מיי' שם הלכה טו סמג שם טוש"ע ח"מ סי' תיד סעיף ב:

לו ח ט מיי' פ"ט מהל' שכנים הלכה יא סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קנה סעיף ג:

לז י כ ל מיי' פי"ג מהל' גזלה ומסמ' עשין מז סח טוש"ע ח"מ סי' שפד סעיף ד:

לח מ מיי' פ"ד מהל' שכנים הלכה טו סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קנה סעיף ג:

לט נ מיי' פכ"ד מהל' מכירה הלכה ז ועי' במ"מ סמג עשין סב טוש"ע ח"מ סי' רטו סעיף י:

הגהות הב"ח

(א) גמ' והתנן רבי יהודה אומר בנר חנוכה פטור כל"ל ותיבת מודה ותיבת שהוא שמתמן. וג"כ סוף הכומס בב"ק: (ב) שם דתניא אילן היוצא מן הגזע:

הגהות הגר"א

[א] במשנה הרי הוא שלו והשאר כו'. נ"כ משמע דבעיקר דינא ס"ל כר"י וכ"מ למכירה ובעלה ולכן כתב הרמב"ם בנעיא דלקמן דלכתחלה לא יעול העליון כו' (ועמ"ש רבינו בח"מ סי' קס"ז ס"ק ג'):

רבינו חננאל

והכי קאמרו ליה, מדבריך שאינך חרשש לבעלי זרועות ואינך מצרך לתת לשומרים שכירות אלא מתנדב ושומר חנם, לדברינו דחיישינן לבעלי זרועות ואין [ב] מצריכים לתת להן שכירות כדי לקנות בהן הספחים הללו, ומי שיראה כי השומרים (שנתצרבו) [שנתנדבו] בחינם קיבלנו הספחים בלא דמים והקרבנו מהם העומר ושתי הלחם, יאמרו גם תמידין ומוספין אם יתנדב אדם קריבין, ונמצאו מד[ב]רינו לדבריך שאין באין משל ציבור. וכן אמ' ר' יוחנן בחוששין לבעלי זרועות פליגי. **מתני'. המוציא זבלו לרשות [הרבים].** המוציא מוציא והמזבל מזבל, אין שורין את הטיט וכולי'. ואוקימנה מתניתין דלא כר' יהודה. **אמ' אביי, רבן שמע' בן גמליאל** ור' יהודה ור' שמעון כולהו סבירא להו (ו)כל מקום שנתנו לו חכמים רשות והזק פטור מלשלם. רבן שמע' בן גמליאל, דתנן אף מתקן את (מלא ביתו) [מלאכתו] לפני שלשים יום, חולק על תנא קמא ומשנתינו דקתני ואם הזיק משלם מה שהזיק. ור' יהודה, דתנן בסוף פרק הכונס צאן לדיר (ב"ק סב:) ר' יהודה אומ' בנר חנוכה פטור. ותניא מפני שברשות. ותניא כל אלו שאמרו מותרין לקלקל ברשות הרבים אם הזיקו חייבין לשלם, ורבי יהודה פוטר מלשלם. ור' שמע' דתנן בפרק לא יחפור (ב"ב כ:) היה מעמידו בעלייה עד שיהיה תחתיו מעזיבה שלושה טפחים (משלם) ובכי[רה] טפח, ואם הזיק משלם מה שהזיק. ר' שמע' אומ' לא נאמרו כל (השומרין) [השיעורין] האלה אלא שאם הזיק פטור מלשלם. וחללו כולהו **שיטה נינהו** ולית הילכת' כואתיהו, וקימא לן כסתמא דמתניתין [א]ם הזיק מ[שלם] מה שה[ז]י[ק]. **תנו רבנן, החצב** [ש]**מסר** [לסתת וכו', ואם] ה[נ]יח[ה] על גבי דימו[ס ו]נ[פלה כולן ח]ייבי[ן] [לשלם]. והתניא כולן[ן] פ[טורי]ן. ופרי[ק ר]ב ששת [ב]ריתא [ב]שכיר[ו]ת, מתניתין בקב[לנות]. [מ]**תני'.** ש[תי ג]**נות זו על גבי זו ירק בינת[י]ם וכול'.** [וקימא] לן [כ]ר' שמעון דאמ' כל שהעליון יכול לפשוט את ידו ו[וליט]ול הרי הוא שלו, והשאר לתחתון.

מוסף רש"י

כל שלשים יום. דשמי' לאמתן שם (ב"ק ל. פא:). **שעל מנת כן הנחיל כו'.** שלא יהו מקפידין על כך (שם ל.). **מאי לאו רשות דבית דין.** משום דברשות ב"ד הוא מתון משום פרסומי ניסא פטור (שם). **לא רשות דמצוה.** כלומר משום רשות ב"ד דמלוה מיפטר, אבל ברשות ב"ד דלאו מלוה חייב (שם). **צריך שיהא תחתיו מעזיבה שלשה טפחים.** אשטרי"ך בלע"ז טיח קרקע ג' טפחים שלא תבער תקרה תחתונה של עליה, ועל גביו ד' אמות (ב"ב כ:). **מעזיבה,** טיח של סיד על תקרה ודומה לו בספר עזרא (נחמיה ג) ויעזבו ירושלים עד החומה (ב"ק סא:). **ובכירה טפח.** שפחותה מתנור ואין מבעירין בתוכה אש גדול (שם) אף היא כלי חרס שופפים קדירה על מגלה ואין עושין בתוכה היסק גדול כמו שעושין בתנור (ב"ב כ:). **ואם הזיק.** אחר שהיו שם כל השיעורין הללו, **משלם מה שהזיק.** ואעפ"כ מעכבין עליו השכנים להמיק בכל השיעורים הללו, שמא ידליק בתיסס ואין לו מה לשלם (שם). **שתי גנות זו על גב זו.** חו אבל זו וקרקעות האחת גבוה מחבתה וגידור שלה זקוף, **והירק בינתים.** בגידור הגבוהה, דעכשיו הוא נשרש בקרקעו של עליון וטופו באילו של תחתון (גיטין כב.). **של תחתון.** אוגין בתר טף (שם). **אם ירצה כו' אין כאן ירק.** והואיל ויכולו למחות ונורס לירק הזה זוכה בה (שם). **מן הגזע ומן השרשין של בעל האילן.** דמגוף אילנות קאתי, ומן השרשין של בעל הקרקע. דסיון דמתמת לקרקע יונק מקרקעו גדל (ב"ב פא.).

מוסף תוספות

א. גבי המוציא תבנו וקשו לרשות הרבים וכו'. ר"פ. ב. דהא שרי להוציא על מנת לזבל לאלתר. תוס' ב"ק ל. ד"ה מתני'.

ג) בכת"י המבורג נוסף, ואם הזיק משלם מה שהזיק, וכן נראה מתוס' ד"ה מחוורתא. דק"ס, ד) ברי"ף ובירושלמי הגרסא לללבנים. וכן נכון דק"ס רש"ש ועי' חש"ל, ג) ב"ק ל. פפ: [מוספס' פי"ל], ד) [עי' ב"ק ל.], ה) ב"ק סא: ב"ב כ:, ו) גיטין כב., ז) [שבת ד: ת.], ח) רש"ל מ"ז והכי גורס ותני' נמי גבי מקח וממכר כי הא' גוונא דתניא היוצא וכו' [ועי' תוס' גיטין כב. ד"ה ובלאסרום וכו'], ט) [ב"ב פפ.], י) ע"ר ר"ש עירובין ט. ד"ה אדרכלין, כ) [שמות כא], ל) ברש"ל ומשהניח. וקאי אדריכל,

---

ל) ס"ל ואע"ג.

מסורת הש"ס

ה) [ל"ל ותניא והיא תוספתא דערלה ע"ש], ו) עי' בהרא"ש ובספר מ"ש ובספר כס"ש, ז) גי' הערוך הכי ליה אפריא לרים לקים פי' מחוק בלשון פרסי יישר כחו ייישר חילו פ"א אפריא לרים לקים ברכה ומלשון בן פורת כלומר יפרו וירבו חכמים ונבונים כמותו, ח) שייך לעמוד דלעיל, ט) שייך לעיל קיח: וכנ' רש"ל, י) נשצ"ל בעת. רש"ש, יא) פי' הגון על זה תמצא בספר המיוס שמיכר אמי הגאון מהר"ל מפראג בספר זכויות מ"א פ"ג, יב) בסיומא וסוף תשובת הרמ"א ז"ל וכן בסוף ש"ס בב"ק כתוב רמוז על הזכרת שמות הללו.

הגהות הגר"א

[א] גמ' (מגיע לעיקרו ואין מגיע לגופו) תפ"מ וע"ב הרמב"ם והרא"ש ג"ג לה וכ' דכה"ג ודאי נקרא מגיע: [ב] רש"י ד"ה חייב. הסמוך לקרקע בתוך כו'. ג"ב ומכאן כתב רא"ש"ד דג' טפחים סמוך למחתן הרי הוא של מחתן אף לר"מ ור"ש:

מוסף רש"י

אפריון. תן, והוא לשון אלמי (בראשית מט כב).

רבינו חננאל

אמרו דבי ר' ינ[אי ובלבד שלא יאנס, כלומר לא ר'ינ]תלה ע[צ]מ[ו הר]בה. בעי רב ענן מגיע] לעיקרו ואינו מגיע לגופו, ועלתה ב[ת]יקו. וק[יימא] לן כל היכא דממונא לקולא הלקין. [א]מ' אפרים תלמידו דר' שמעון בן לקיש, הלכ[ה] כר' שמעון. אמ' שבור מלכא הכו ליה אפריה. פי'ר] איפריה ברכה. סליק בבא מצעה פירוש רבינו חננאל גברא קדישא ויקירא זכרו לחיי העולם הבא א[מן]

עין משפט נר מצוה

מ) א מיי' פ"י מהלכות מעשר שני ונטע רבעי הלכה יט סמג עשין קלז טור י"ד סי' רלד [מפשמי בטור ובסמג שם ולא מלאמרי]:

מא ב ג מיי' פ"ד מהל' שכנים הל' ט סמג עשין פב טוש"ע מ"מ סי' קמז סעיף ג:

הגהות הב"ח

(ו) רש"י ד"ה קמיה דשבור וכו' מלכא ממש. נ"ב וכנ"ב סוף דף י מבואר דהוה עכו"ם ע"ש וכנ"ב דף קטו ע"ב אותא דשמואל נקלא קן וכן בספמיס דף נד:

גליון הש"ס

רש"י בד"ה אפריון הן שלנו. וכ"כ רש"י בחומש פ' וימי בסוקוס בן פורת יוסף. אבל בהמנ"ן שם כ' דהגו"ן שרשית והוא לשון שבח ורוומא כמו פורנא ליתמי (כתובות ד' נד) ועי' בהלא"ם שם:

מוסף תוספות

א. גבי מכר. ר"פ. ב. דהיינו שרשים המגודלים הרואין פני החמה אפי' למטה מג', זה לא מכר לו. תוס' הרא"ש. ג. בתוס' הרא"ש הגרסא, דאינו דומה לתוספת ענפים. ובדפו"ר הגרסא, כאילן עצמו כהענפים המתחדשות. וכ"ה גרס"ש ולפניו הוא ע"פ הרש"ל. ד. היוצא מן הגזע. תוס' הרא"ש. ה. לפי שאינו דומה למשנתנו, שבמשנתנו הכל לעליון לפי שמקרקעו הוא חי ויכול ליטול עפרו, אבל כאן, אע"פ שהיוצא מן הגזע הוא הי' מן קרקעו של בעל הקרקע וגם עומד באוירו [מ"מ] בדין הוא שיהא לבעל האילן. תוס' הרא"ש. ו. בראש האילן. תוס' הרא"ש. ז. שהן גוף האילן. ר"פ. ח. דרב יהודה ובטי בר טובי הוו יתבי קמי שבור מלכא, אייתי אתרוגא קמי', שקל סכינא. תוס' הרא"ש.

ו) **אילן היוצא מן הגזע וכו'.** בלוקח אילן אחד בתוך של חבירו דקי"ל בבבא בתרא (דף פח.) דדברי הכל לא קנה קרקע ואילן קטן היוצא (מן הגזע לו) מן השרשין ליה דינא ולית דיינא דקרקע גמורה היא ומן הגזע נמי ר"מ סבר שדי נופו בתר עיקרו והתם מפרש מאי גזע ומאי שרשין גזע כל שרואה פני חמה שרשין שאין רואין פני חמה ואע"ג דשבח נוף העליון לבעל האילן כדקתני התם הגדילו לא ישפה התם הוא דאדעתא דהכי נחת שכל זמן שיהא ראוי לעשות פרי יהא בקרקע ויש"א ענף ופירי לבעל אילן אחר העולה מן הגזע אילנא אחריתא הוא: **חייב בערלה** גרסי'. לר"מ דאילן הוא לעצמו דגזע הסמוך לקרקע [ב] בתוך שלשה כקרקע הוא ואע"ג דלא מאדעתא ממש יניק שדי נופו בתר עיקרו: **מגיע לעיקרו ואינו מגיע לגופו.** כגון שנוטה נופו למטה: **קמיה דשבור מלכא.** לי' נראה שבור (ג) מלכא ממש ומלך פרס היה ובקי בדיינים ואמרוה להא דר"ש דמתני' קמיה וקלסה ואמר אפריון נמטייה לר"ש יקבל מן מאתנו על דבר זה. ואית דאמרי שבור מלכא שמואל דבכמה דוכתי קרי ליה הכי ואין מיושב בה דמאי אמרוה מי להא דר"ש דמתני' אלו שמואל לא הוה ידע לה לתמני' ואי להא דאפריס ספרא אלו אי לא אמר ריש לקיש הלכה כר"ש שמואל מי לא קיס בדיני למיקלסיה לר"ש עד דשמע משמיה דריש לקיש דהלכתא כוותיה: **אפריון.** (ד) תן שלנו:

ז) **ותניא** נמי גבי מקח וממכר כה"ג. תניא גרסינן דאיכא משנה בשום מקום ולא הוי כה"ג ממש דאפילו אמר ר"י א היוצא מן הגזע של בעל הקרקע לא יקשה כלום שהרי עומד באויר של בעל הקרקע וגם יוצק מן הקרקע ועוד שלא היה בדעת המוכר למכור אלא זה האילן שהיה ו) כעין שמכר אבל לא אילן חדש שעתיד לצאת מן הגזע ב דלא חשיב כאילן עצמו הענפים המתחדשים ג אלא נחשב כאילן אחר וכן ר' מאיר אם היה אומר כאן ד של בעל האילן לא היה קשה על משנתנו ה שכמו שהענפים המתחדשים ו בכל שנה הם של בעל האילן ז ה"ג היוצא מן הגזע יהיו שלו והא דקאמר כה"ג היינו שמיפה ר"מ כאן כחו של בעל הקרקע טפי מרבי יהודה כמו במתני' ולהכי לא עביד לריכותא בסמוך אלא אערלה ומקח וממכר ולא אמתניתין:

שבור מלכא. נראה לפרש כפי' הקונטרס דשבור מלכא היה בקי בהלכות כדאמרינן בסוף מסכת ע"ז (דף עו:) ח שנעץ הסכין עשר פעמים בקרקע קשה כשחתך האתרוג בסכין לרב יהודה:

הדרן עלך הבית והעלייה וסליקא לה מסכת בבא מציעא

ח) **ותנן** נמי גבי ערלה כי האי גוונא אילן היוצא מן הגזע ומן השרשין חייב בערלה דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר א מן הגזע פטור ומן השרשין חייב וצריכי דאי אשמועינן קמייתא בהא קאמר רבי יהודה משום דממונא אבל גבי ערלה דאיסורא אימא מודי ליה לר' מאיר ואי איתמר בהא בהא קאמר ר' מאיר אבל בההיא אימא מודי ליה לר' יהודה צריכי: [אמר] ר"ש (אומר) כל שהעליון יכול לפשוט [וכו']: אמרי דבי רבי ינאי ב ובלבד שלא יאנס ג בעי רב ענן ואיתימא רבי ירמיה מגיע לנופו ואין מגיע לעיקרו [א] מגיע לעיקרו ואין מגיע לנופו מאי ד תיקו: אמר אפרים ספרא תלמידו של ריש לקיש משום ריש לקיש הלכה כר"ש אמרוה קמיה דשבור מלכא אמר להו ה אפריון נמטייה לרבי שמעון:

הדרן עלך הבית והעלייה וסליקא לה מסכת בבא מציעא

אחר השלמת המסכתא יאמר זה ויועיל לזכרון בעזרת השם יתברך

ו) הַדְרָן עֲלָךְ מַסֶּכֶת בָּבָא מְצִיעָא וְהַדְרָךְ עֲלָן. דַּעְתָּן עֲלָךְ מַסֶּכֶת בָּבָא מְצִיעָא וְדַעְתָּךְ עֲלָן. לֹא נִתְנַשֵּׁי מִינָּךְ מַסֶּכֶת בָּבָא מְצִיעָא וְלֹא תִתְנַשֵּׁי מִינָּן לֹא בְּעָלְמָא הָדֵין וְלֹא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי:

יאמר כן שלשה פעמים ואחר כך יאמר:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתְּהֵא תּוֹרָתְךָ אֻמָּנוּתֵנוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּתְהֵא עִמָּנוּ לָעוֹלָם הַבָּא. ז חָנִינָא בַּר פָּפָּא רְמִי בַּר פָּפָּא נַחְמָן בַּר פָּפָּא אַחָאי בַּר פָּפָּא אַבָּא מָרִי בַּר פָּפָּא רַפְרָם בַּר פָּפָּא רָכִישׁ בַּר פָּפָּא סוּרְחָב בַּר פָּפָּא אַדָּא בַּר פָּפָּא דְּרוּ בַּר פָּפָּא:

הַעֲרֵב נָא יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת דִּבְרֵי תוֹרָתְךָ בְּפִינוּ וּבְפִיפִיּוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. וְנִהְיֶה כֻּלָּנוּ אֲנַחְנוּ וְצֶאֱצָאֵינוּ וְצֶאֱצָאֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל כֻּלָּנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלוֹמְדֵי תוֹרָתֶךָ: מֵאוֹיְבֵי תְּחַכְּמֵנִי מִצְוֹתֶיךָ כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי: יְהִי לִבִּי תָמִים בְּחֻקֶּיךָ לְמַעַן לֹא אֵבוֹשׁ: לְעוֹלָם לֹא אֶשְׁכַּח פִּקּוּדֶיךָ כִּי בָם חִיִּיתָנִי: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ: לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ: אָמֵן אָמֵן אָמֵן סֶלָה וָעֶד:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁשַּׂמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי בֵית הַמִּדְרָשׁ וְלֹא שַׂמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי קְרָנוֹת. שֶׁאָנוּ מַשְׁכִּימִים וְהֵם מַשְׁכִּימִים. אָנוּ מַשְׁכִּימִים לְדִבְרֵי תוֹרָה וְהֵם מַשְׁכִּימִים לְדָבָרִים בְּטֵלִים. אָנוּ עֲמֵלִים וְהֵם עֲמֵלִים. אָנוּ עֲמֵלִים וּמְקַבְּלִים שָׂכָר וְהֵם עֲמֵלִים וְאֵינָן מְקַבְּלִים שָׂכָר. אָנוּ רָצִים וְהֵם רָצִים. אָנוּ רָצִים לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא וְהֵם רָצִים לִבְאֵר שַׁחַת. שֶׁנֶּאֱמַר וְאַתָּה אֱלֹהִים תּוֹרִידֵם לִבְאֵר שַׁחַת אַנְשֵׁי דָמִים וּמִרְמָה לֹא יֶחֱצוּ יְמֵיהֶם וַאֲנִי אֶבְטַח בָּךְ:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי בְּשֵׁם שֶׁעֲזַרְתַּנִי לִסַּיֵּם מַסֶּכֶת בָּבָא מְצִיעָא כֵּן תַּעֲזְרֵנִי לְהַתְחִיל מַסֶּכְתּוֹת וּסְפָרִים אֲחֵרִים וּלְסַיְּמָם לִלְמֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמוֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ בְּאַהֲבָה. וּזְכוּת כָּל הַתַּנָּאִים וַאֲמוֹרָאִים וְתַלְמִידֵי חֲכָמִים יַעֲמוֹד לִי וּלְזַרְעִי שֶׁלֹּא תָמוּשׁ הַתּוֹרָה מִפִּי וּמִפִּי זַרְעִי וְזֶרַע זַרְעִי עַד עוֹלָם. וְתִתְקַיֵּם בִּי בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אוֹתָךְ בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ וַהֲקִיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֶךָ. כִּי בִי יִרְבּוּ יָמֶיךָ וְיוֹסִיפוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים: אוֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ בִּשְׂמֹאלָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד: יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעָלְמָא דְּהוּא עָתִיד לְאִתְחַדָּתָא, וּלְאַחֲיָא מֵתַיָּא, וּלְאַסָּקָא לְחַיֵּי עָלְמָא, וּלְמִבְנֵא קַרְתָּא דִּירוּשְׁלֵם, וּלְשַׁכְלֵל הֵיכְלֵיהּ בְּגַוֵּהּ, וּלְמֶעְקַר פּוּלְחָנָא נוּכְרָאָה מֵאַרְעָא, וּלְאָתְבָא פּוּלְחָנָא דִּשְׁמַיָּא לְאַתְרֵיהּ, וְיַמְלִיךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמַלְכוּתֵיהּ וְיַקְרֵיהּ, [וְיַצְמַח פֻּרְקָנֵהּ וִיקָרֵב מְשִׁיחֵהּ]. בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב, וְאִמְרוּ אָמֵן. יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא. יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. לְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא, וְאִמְרוּ אָמֵן: עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבָּנָן, וְעַל תַּלְמִידֵיהוֹן וְעַל כָּל תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן, וְעַל כָּל מַאן דְּעָסְקִין בְּאוֹרַיְתָא, דִּי בְאַתְרָא (קַדִּישָׁא) הָדֵין וְדִי בְכָל אָתַר וַאֲתַר, יְהֵא לְהוֹן וּלְכוֹן שְׁלָמָא רַבָּא חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמֵי וְחַיֵּי אֲרִיכֵי וּמְזוֹנֵי רְוִיחֵי וּפְרָקָנָא מִן קֳדָם אֲבוּהוֹן דִּי בִשְׁמַיָּא וְאַרְעָא וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא וְחַיִּים טוֹבִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאִמְרוּ אָמֵן: עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות